

жаног устанка југословенских народа“), В. П. Радкова („О питању оснивања народноослободилачких одбора у Црној Гори“).

У другој секцији најновије историје (1917—1939) В. В. Зеленин је поднио саопштење „Неки резултати и задаци изучавања учешћа југословенских интернационалиста у октобарској револуцији и грађанском рату у Русији“.

Од материјала саопштених у првој секцији новије историје (друга половина XIX — почетак XX вијека) наводимо оне који се односе на прошлост југословенских народа: „О хрватском југословенству у трећој четвртини XIX вијека“ (В. И. Фрајдзон), „О историји националноослободилачке

борбе балканских народа против турске власти у другој половини шездесетих година XIX вијека“ (К. Л. Струкова), „Словенска рубрика 'С. Петербургских ведомости' од 1864—1866. године“ (В. Г. Карасјов), „О историји руско-српских револуционарних веза 70-их — 80-их година XIX вијека (Е. К. Жигунов), „Из историје веза српске социјал-демократије са Болшевичком партијом до првог свјетског рата“ (А. З. Њукајева).

Учесници овог научног скупа посебно су се залажили за даље ангажовање историчара на свестраном изучавању прошлости Јужних и Западних Словена и сарадњу научника на том пољу.

Р. Јовановић

„ИЗ ПРОШЛОСТИ МАКЕДОНСКОГ НАРОДА“

У редакцији Михајла Апостолског и др., у издању Радио-телевизије и Секретаријата за информације Извршног већа Собрања СР Македоније, објављена је 1969. године у Скопљу књига „ИЗ ПРОШЛОСТИ МАКЕДОНСКОГ НАРОДА“. Књига садржи 14 чланака о неким питањима из историје македонског народа.

У уводном дијелу ове књиге Редакција је наговјестила да је „овај захват у прошлост нашег народа пре свега фрагментаран и лишен потребних продубљивања...“.

У књизи се обрађују ова питања:

Долазак Словена на Балкан (проф. др Стјепан Антољак). Аутор објашњава онај дуги период када је на овом простору дошло до великих етничких и друштвено-политичких промјена, када су Словени у својој племенској организацији или у почетној фази племенских савеза преплавили цијело Балканско полуострво до Јадранског мора, Коринтског залива и Егејског мора.

Писац објашњава политичке, војне и друштвене односе између македонских Словена, Византије и Бугарске.

Словенски просветитељи Ђирило и Методије (проф. др Харалампиије Поленаковић). Писац прати живот и рад словенских апостола и њихових ученика, истиче њихов труд и пионирске напоре да створе прво словенско писмо, прву словенску школу и за њу књиге, затим отпор Ђирила и Методија својим противницима, германским и венецијанским свештеницима.

Охридска архиепископија (др Славко Димевски). Писац обрађује положај и функцију Охридске архиепископије од мисионарског рада Климента и Наума до најновијих дана. На том дугом путу Македонска црква је доживљавала и свој успон и свој пад, и ову и ону оријентацију, при чему је долазио до изражаја некад мањи а некад јачи страни утицај на македонски народ.

Карпошев устанак (др Александар Стојановски). Овдје се разматра један временски кратак, али врло важан период из историје македонског народа. Неосносно стање македонског сељака и раније је рађало хајдучке дружине, а нарочито послје пораза Турака под Бечом. Пошто Турци никад раније нијесу тако дуго узмицали пред

својим противницима (од Беча до Штита), природно је да се тада код балканских народа родила идеја о коначном ослобођењу. Та је идеја ојачала снагу и наду македонских сељака, па су се све јаче сврставали у хајдуке да би из њихових редова плануо устанак под Карпошом 1689. године.

Сан-Стефанска Бугарска — Ненаучно тумачење македонске историје (др Христо Андонов — Пољански). Писац разматра питање односа савремене бугарске историографије према историјским правима македонског народа. У чланку има доста цитата и мишљења о македонској самосталности, међу којима доминира исправно мишљење Георги Димитрова. Писац се позива на тумачење совјетских историчара (Шерман и др.) који објективно освјетљавају прошлост македонског народа.

Стварање и активност ВМРО (др Иван Катарџиев). Писац разматра политичке и друштвене прилике у којима се борила ова револуционарна организација. Посебном анализом освјетљен је рад Солунског конгреса ове организације из 1896. године. Друго питање које писац разматра јесте штетан утицај врховиста који су се борили за интересе бугарског двора.

„Лозари“ у развоју македонске националне мисли (др Блаже Риставски). Разматра се покрет македонских интелектуалаца окупљених око часописа „Лоза“.

Илинденски устанак (др Христо Антонов — Пољански). Писац истиче економске и политичке прилике у Македонији и посматра их као подстицај за почетак овог важног догађаја. У чланку се разматрају развој устанка, Крушевски манифест, одјек устанка у међународној јавности.

Младотурска револуција и Македонија (др Манол Пандевски). Писац разматра оружану борбу за свргавање султановог деспотизма у Турској. Младотурска револуција имала је снажан утицај и на покрет македонских напредних снага, тако да су покретани у акцију

сељаци и радници. Револуција је отворила и многе друге проблеме и акције, а нарочито дјеловање политичких организација сусједних држава (Бугарске, Србије и Грчке) у циљу задовољења њихових интереса у Македонији.

Тројна подјела Македоније (др Петар Стојанов). Аутор разматра бурне догађаје на Балкану у вези са стварањем Балканског савеза и почетком балканских ратова.

Борба македонског народа за самосталност у току првог свјетског рата (др Иван Катарџиев). Овдје се описују активност македонске емиграције у Швајцарској, став српске владе и Југословенског одбора према македонском питању, а затим се пише о неповјерењу македонског народа према Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, активности македонске емиграције у Бугарској и другим земљама Европе.

Манифест главног штаба НОВ и ПОМ (Михаило Апостолски). Овдје се објашњава развојни пут НОВ-е у Македонији, с посебним нагласком на садржају Манифеста Главног штаба НОВ и ПОМ.

АВНОЈ и македонско национално питање (Михајло Апостолски). Писац износи досједност КПЈ у еволуцији њених ставова и гледишта у односу на правилно рјешење националног питања у Југославији.

Прво засједање АСНОМ-а (др Александар Христов). Писац истиче да су на првом засједању АСНОМ-а поднесена три документа: Извјештај Иницијативног одбора, Експозе о борби македонског народа против окупатора и Експозе о народно-демократској власти у Македонији.

Ова књига представља знатан допринос правилном схватању историје македонског народа. Она ће, с тим у вези, наставницима историје помоћи да детаљније упознају кључна питања из прошлости македонског народа.

Вукашин Радоњић